

СТАНОВИЩЕ

НА

ДОЦ. Д-Р ЗОРНИЦА ДИМИТРОВА ПЕТРОВА

ПРЕПОДАВАТЕЛ ПО ПИАНО И КЛАВИРЕН СЪПРОВОД

В АМТИИ „ПРОФ. АСЕН ДИАМАНДИЕВ“

ЗА

ПРИСЪЖДАНЕ НА НАУЧНА И ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН „ДОКТОР“

НА

МАРИЯ СТАНИМИРОВА ВАСИЛЕВА

ПО ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 030802 „МУЗИКАЛНО И ТАНЦОВО ИЗКУСТВО“

ПО НАУЧНА СПЕЦИАЛНОСТ „МУЗИКОЗНАНИЕ И МУЗИКАЛНО ИЗКУСТВО“

В КАТЕДРА „КАМЕРНА МУЗИКА И СЪПРОВОД“ КЪМ ИНСТРУМЕНТАЛЕН ФАКУЛТЕТ НА
НМА „ПРОФ. ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ“

НА ТЕМА:

**„КЛАВИРНИТЕ ТРИА НА ЛЮБОМИР ПИПКОВ, ЛАЗАР
НИКОЛОВ И ИВАН СПАСОВ – ИЗПЪЛНИТЕЛСКИ ПРОЧИТ“**

Докторантката Мария Василева представя впечатляващи автобиографични сведения за творческите си постижения като изпълнител-виолончелист. Тя е носител на много награди от национални и международни конкурси, сред които : „Светослав Обретенов“ – Провадия, “Надежди, таланти и майстори“-Добрич-Албена, Националния конкурс за изпълнение на творби от чешки и словашки композитори-Варна, Международния конкурс „Музиката и земята“, Международния конкурс за австрийска инструментална камерна музика-София. Като участник в курсове и майсторски класове по виолончело и камерна музика Мария Василева се докосва до голямото изкуство на редица именити инструменталисти като: Ксения Янкович, Роберт Коен, Георг Байч, Давид

Герингас и мн. други. Многобройни са изявите и в редица престижни фестивали : Варненско лято, Софийски музикални седмици, Европейски музикален фестивал, Международен фестивал за съвременна музика “ppIANISSIMO”.

Трябва да се отбележи и респектиращата справка за художествено-творческите постижения на докторантката. Концертната и звукозаписната дейност на Мария Василева разкриват репертоарен ресурс в много широки стилови граници: от барокови творби за виола да гамба, през триа и квартети от различни епохи до многобройни премиерни изпълнения на „нова музика“ от чуждестранни композитори. Българското музикално наследство за различни видове ансамбли присъства като постоянен акцент в концертната практика на виолончелистката. Марин Големинов, Любомир Пипков, Лазар Николов и Иван Спасов са автори, към които Мария проявява видим и траен интерес през годините. Вероятно изпълнителският афинитет към тези, отдавна превърнали се в класици български творци , в съчетание с широкоспектърния репертоарен капацитет са логичен и естествен мотив към амбициозния докторантски проект, който днес разглеждаме. Тук бих прибавила и безспорната роля на основните педагози - проф. Анатоли Кръстев (по виолончело) и проф. д-р Георгита Бояджиева (по камерна музика, научен ръководител на докторантурата). Нека не спестяваме значението на „високото“ учителско присъствие, когато адмирираме успешното комплексно развитие на младите ни колеги.

Що се отнася до теоретичния аспект в доктората на Мария Василева, то пред нас е изследване, което високо оценявам като подчертано дисертабилно, правдиво в своите анализи и полезно като интерпретационен „ключ“ към сложната стилистика на трима български композитори. Темата на дисертационния труд е „ Клавирните триа на Любомир Пипков, Лазар Николов и Иван Спасов – изпълнителски прочит“. В рамките на 117

страници се разгръщат Увод, четири глави, Заключение, Приноси и Библиография.

Още **Уводната част** дава впечатлението за сериозно и задълбочено проучване на широк кръг от творчески проблеми, които хвърлят светлина към динамичните процеси на утвърждаващата се в българската музика „модернистична лексика“. Композиторите и тяхното камерно творчество са поставени в ясни времеви и исторически рамки. Както сама заявява докторантката, поставени са в „контекста на процесите в европейската музика през втората половина на XX век, които дават отражение върху развитието на българското музикално творчество“. Обектът, целите и задачите на дисертационния труд са изведени ясно и последователно, наред с използваните в него основни методологични подходи.

Първата глава е насочена към „Основни принципи и характерни особености на стила в ранното камерно творчество на Любомир Пипков. Трио за цигулка, виолончело и пиано- изпълнителски прочит, инструментални и ансамблови проблеми“. Прави впечатление подробното и изчерпателно аналитично проникване на докторантката в многостранното и специфично художествено явление, каквото е композиционният език на Любомир Пипков. Преди да се впусне в интригуващия изпълнителски прочит на двучастната творба, Мария Василева поставя на ясна основа своите виждания за същностните черти на ранния Пипков стил. Тя акцентира върху богатия комплекс от изразителна мелодика, сложна метроритмична структура, хармонични и темброви нюанси, всичко това организирано в стройна формална логика.

Изпълнителските проблеми в Триото се разглеждат във връзка с конкретните интонационни и метроритмични особености на отделните партии. Ансамбловата работа е свързана с ясни щрихови изисквания и общ

динамичен план. Дадени са практически полезни подходи за постигането на правилния звуков баланс между трите инструмента.

По подобен начин - задълбочено и с ясна изпълнителска визия Мария Василева анализира Триото за цигулка, виолончело и пиано на Иван Спасов и Триото на Лазар Николов, озаглавено „Intermezzo per tre“. Преди това, обаче, тя осветлява важни натрупвания в музиката „зад желязната завеса“ под заглавието „Общ преглед на процесите в европейската музика през втората половина на XX век“. „Музиката на XX век поражда и развива в себе си противоречиви посоки и течения, разкриващи осъзнат стремеж към принципно нов вид музикален език. Новите търсения на композиторите постепенно се отказват от принципите, свързани с мелодизацията на тематичния материал, устойчивостта на ладовете, установените взаимовръзки между отделните тоналности и строго формообразуване на творбите“. Така започва **Втората глава** на дисертацията, в която се прави ясна систематика на новото и различното в композиционното мислене на западноевропейските творци. Хроматичната атоналност, серийната додекафония, поантилизъмът, алеаториката са художествени системи, родени от един ясен и всеобщ стремеж към, както правдиво го формулира докторантката, „тотално освобождаване на творческото въображение“. В този контекст Мария ситуира ролята на първите български модернисти, въвели революционните композиционни възгледи в условията на българската социална действителност. На тази теоретична основа се разгръщат анализите в следващите страници от дисертационния труд.

Третата глава носи заглавието: „Иван Спасов – естетика, композиционна техника, особености на стила. Структурен анализ на Трио за цигулка, виолончело и пиано, изразни средства и проблеми на ансамбъла“. С изключителна точност докторантката определя най-съществените белези на Спасовия композиционен стил: вниманието към

звука и неговите разнообразни превъплъщения, уметелото използване на тембрите и техните съчетания, потапянето в българския песенен фолклор и третирането му като извор на обширни алеаторни полета, майсторството в използването на словото, причудливите темброви съчетания, които Спасов постига, духовните послания, дошли от най-болезнените кътчета на изстрадалата му душа. Изключително впечатление прави интелигентността на изказа в анализа на Триото, ерудирания изпълнителски подход, през който докторантката осветлява ансамбловата проблематика в тази знакова творба, съчетала ясната линейна организация на сериалните трансформации, невероятната причудлива игра между инструментите в алеаторните епизоди и остротата на натуралната шопска какафоничност. Впечатлява завършващото обобщение на Мария, в което Триото на Спасов е определено като „Манифест на жива музика, застанала на границата между диатоничното и сериалното, между сонорното и конструктивното“.

Със същия респектиращ и убедителен теоретико-изпълнителски подход протича анализът на „Intermezzo per tre“ от Лазар Николов – обект на **Четвърта глава** от изследването. Тук докторантката изследва свободно протичащата структура на творбата във връзка с няколко устойчиви интонационни микроелемента, които имат значение на градусни единици. Нарича ги „конструктивни блокове“. Техните прояви във взаимодействието на трите инструментални партии, освен че напластяват формата, правят сцеплението между инструментите абсолютно. Авторката се спира и на фракталния вид формообразуване, който създава усещането за монолитност на композицията. Като говори подробно за високото естетическо и нравствено – философско ниво на твореца Лазар Николов, Мария изгражда изчерпателно и логично интерпретационно виждане.

Няма как да не изтъкна високата си оценка за начина, по който са подредени, обмислени, представени и защитени теоретичните тези относно

трите знакови камерни творби. Безспорни са езиковата култура, музикалната ерудиция и главно високите практически ползи от труда. Той реално посочва пътя за разбирането и интерпретирането на тази майсторска, но и много сложна музикална лексика. Към всичко това ще добавя и задълбочените композиционни съпоставки между триата в **Заклучителната част** - какво ги обединява и какво определя техния различен интонационен строй.

За дисертационен труд като настоящия няма как да се състави кратко или формално становище. Преди всичко вълнува високият мисловен и художествен потенциал на неговата авторка – залог за нови изследователски предизвикателства. В заключение, като оценявам всички приноси на труда, с убеденост предлагам на уважаемото научно жури да предложи на ФС присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Мария Станимирова Василева.

28.03.2021г.

Пловдив

Изготвил Становището:

Доц. д-р Зорница Петрова

.....